

УДК 7.03:611.7:378.091.3

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2026.1.11>**Дігтяр Наталія Миколаївна,**

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ORCID ID: 0000-0002-1118-8948

Researcher ID KEI-9623-2024

natadigtiar@gmail.com

Коршунов Дмитро Олександрович,

старший викладач кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

член Національної спілки художників України

ORCID ID: 0000-0002-0150-9920

Dmitro71@outlook.com

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ У ВИВЧЕННІ ПЛАСТИЧНОЇ АНАТОМІЇ ЗДОБУВАЧАМИ ЗВО МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ

Стаття присвячена дослідженню ролі творів мистецтва епохи Відродження у вивченні пластичної анатомії студентами-художниками з метою підвищення якості освіти фахівців цієї галузі. Зіставлено основні програмні вимоги до навчання пластичної анатомії у закладах вищої освіти, практичні засади та методичні засоби для досягнення цієї мети. Як виявлено, програмні вимоги підготовки студентів-художників з дисципліни «Пластична анатомія» спрямовані на оволодіння ними теоретичними знаннями анатомічної будови людського тіла, розуміння правил перспективної побудови складних форм, конструкції, форми скелетної та м'язової будови людського тіла. Вивчення дисципліни повинно ґрунтуватися на основі здобутих знань з рисунку, композиції, перспективи та забезпечувати взаємозв'язок з іншими дисциплінами професійного блоку, передбачених навчальним планом.

Розглянуто твори мистецтва епохи Відродження як ефективний дидактичний інструмент у процесі опанування пластичної анатомії здобувачами закладів вищої освіти мистецького профілю. Проаналізовано їх анатомічну точність та художньо-пластичну виразність як зразків синтезу наукового пізнання та художньої інтерпретації людського тіла. Визначено педагогічний потенціал творів мистецтва Відродження у формуванні професійних компетентностей майбутніх художників образотворчого мистецтва. Наголошено на доцільності інтеграції традиційних та інноваційних методів навчання студентів-художників пластичній анатомії засобами мистецтва епохи Відродження. Доведено, що використання творів епохи Відродження в опануванні пластичної анатомії студентами-художниками у поєднанні з науковими знаннями та міжпредметною координацією, забезпечить належний рівень підготовки з даної дисципліни майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Все це в подальшому дозволить студентам зображувати людину в різних рухах та ракурсах, підвищить рівень володіння професійною термінологією, розвиватиме об'ємно-просторове мислення, анатомічне «бачення» студентів для досягнення максимально високих результатів у навчанні.

Ключові слова: твори епохи Відродження, студенти-художники, пластична анатомія, анатомічні малюнки, таблиці, кістки, м'язи, інновації, традиційні методи навчання.

Dihtyar Nataliya, Korshunov Dmytro. THE PEDAGOGICAL POTENTIAL OF RENAISSANCE WORKS OF ART IN THE STUDY OF PLASTIC ANATOMY BY STUDENTS OF AN ARTISTIC PROFILE

The article is devoted to the study of the role of works of art of the Renaissance in the study of plastic anatomy by art students in order to improve the quality of education of specialists in this field. The main program requirements for the study of plastic anatomy in higher education institutions and practical principles and methodological tools for achieving this goal are compared. As it was found, the program requirements for the training of art students in the discipline «Plastic Anatomy» are aimed at mastering theoretical knowledge of the anatomical structure of

the human body, understanding the rules of perspective construction of complex forms, construction, shape of the skeletal and muscular structure of the human body. The study of the discipline is based on the acquired knowledge of drawing, composition, perspective and provides an interconnection with other disciplines of the professional block, provided for by the curriculum.

The works of art of the Renaissance era are considered as an effective didactic tool in the process of mastering plastic anatomy by students of higher education institutions of the artistic profile. Their anatomical accuracy and artistic and plastic features are analyzed as examples of the synthesis of scientific knowledge and artistic interpretation of the human body. The pedagogical potential of the works of art of the Renaissance in the formation of professional competencies of future artists of fine arts is determined. The feasibility of integrating traditional and innovative methods of teaching students-artists plastic anatomy by means of Renaissance art is emphasized. It is proved that the use of works of the Renaissance era in the mastering of plastic anatomy by students-artists in combination with scientific knowledge and interdisciplinary coordination will ensure the proper level of training in this discipline of future specialists of fine arts. All this will further allow students to depict a person in different movements and angles, to master professional terminology, to develop three-dimensional thinking, anatomical «vision» of students to achieve the highest possible results in learning.

Key words: *works of the Renaissance, student artists, plastic anatomy, anatomical drawings, tables, bones, muscles, innovations, traditional teaching methods.*

Вступ. Освітній компонент «Пластична анатомія» є фундаментальною дисципліною в системі професійної підготовки здобувачів вищої освіти мистецького профілю. Її вивчення забезпечує формування цілісного уявлення про анатомічну будову людського тіла, його пропорцій, особливостей руху та пластичної виразності. Водночас, засвоєння анатомічних знань лише на основі схем, таблиць та муляжів та їх копіювання часто не дає здобувачам змоги повною мірою розкрити мистецько-педагогічний потенціал цього освітнього компоненту. Саме тому, звернення до творів мистецтва, зокрема мистецтва епохи Відродження – періоду, коли заклалися підвалини синтезу науки й мистецтва, сформувався новий підхід до вивчення та зображення людського тіла, є цікавим і ефективним прийомом в методиці освоєння художніх знань та вмінь студентів з пластичної анатомії.

Аналіз актуальних досліджень. Актуальність теми зумовлена недостатнім висвітленням науково-методичних та практичних засад вивчення дисципліни «Пластична анатомія», адже більшість наукових досліджень у вищій мистецькій освіті більшою мірою зосереджена на аналізі рисунку, живопису, композиції, кольорознавстві.

Серед поодиноких досліджень вивчення студентами пластичної анатомії у ЗВО мистецького профілю варто звернути увагу на сучасні праці науковців С. Луця,

А. Головацького, О. Ковальчука, Ю. Кривка, В. Черкасова, І. Наталухи, В. Носаня. Крім того, особливості становлення пластичної анатомії в історико-мистецькому аспекті розглядала Л. Купчинська; періодизацію та порівняння дефінітивних етапів становлення терміну «пластична анатомія» упродовж кількох століть західно-європейської історії; встановлення генеалогічного пріоритету терміну «пластична анатомія» та його актуалізація на наступний період стали предметом дослідження А. Мельничук; методичні рекомендації щодо опанування пластичною анатомією студентами мистецьких спеціальностей надав О. Сташук; аналіз аспектів становлення та розвитку пластичної анатомії як особливої складової образотворчості, етапи її розвитку та вивчення майбутніми дизайнерами досліджував С. Пісьо; проблеми анатомічного студентського рисунку та шляхи їхнього вирішення в НАОМА розглядали Є. Піскунов та В. Пітеніна; застосування знань з пластичної анатомії під час виконання академічних завдань у ході навчального процесу аналізували В. Магляр, В. Трачук. Разом з тим, дослідженню ідеї цілеспрямованого використання творів мистецтва епохи Відродження при вивченні пластичної анатомії студентами-художниками приділено мало уваги, що і зумовило наукові пошуки в цьому руслі. А отже, метою статті є обґрунтування доцільності використання творів мистецтва

епохи Відродження як одного із засобів вивчення пластичної анатомії здобувачами вищої освіти мистецького профілю та визначення їхнього мистецько-педагогічного потенціалу.

Матеріали та метод. Матеріалами дослідження слугували наукові праці українських і зарубіжних учених з проблем теорії і практики вивчення пластичної анатомії у професійній підготовці студентів-художників, теорії компетентнісного підходу, а також навчально-методичні матеріали з дисциплін образотворчого циклу (рисунок, композиція, комп'ютерна графіка). Емпіричну базу дослідження становив освітній процес підготовки здобувачів вищої освіти у ЗВО мистецького спрямування.

Під час дослідження було застосовано комплекс методів. Теоретичні методи включали аналіз, синтез, узагальнення, систематизацію та порівняння наукових джерел для вивчення філософських, мистецтвознавчих, педагогічних і методичних праць з проблем пластичної анатомії, художньої освіти та мистецтва епохи Відродження. Зокрема, використані: історико-мистецтвознавчий аналіз для дослідження особливостей трактування людського тіла в творах Леонардо да Вінчі, Мікеланджело та інших митців Відродження, порівняльний аналіз для зіставлення традиційних підходів до викладання пластичної анатомії з інноваційними методами, що спираються на художню спадщину Ренесансу, узагальнення та систематизація для формування цілісного уявлення про педагогічний потенціал мистецьких творів як навчального ресурсу. Також, проаналізовані навчальні і творчі роботи студентів з дисципліни «Пластична анатомія» з метою визначення змін у якості передачі анатомічних форм, пропорцій, руху та пластики людського тіла.

Результати. Пластична анатомія є фундаментальною дисципліною в системі професійної підготовки здобувачів вищої освіти мистецького профілю. Хоча вона зосереджена на передачі зовнішніх форм тіла, ця дисципліна вивчає, як кістки й м'язи впливають на поверхню тіла, аналізує

рух, пластику, силует [14, с. 1575]. Знання з пластичної анатомії дозволяють студентам правдиво й виразно зображати людину, формують цілісне уявлення про будову, закономірності пропорцій, допомагають зробити зображення значно живішим і природнішим, незважаючи на стиль та манеру виконання автора [11, с. 104]. Аналіз графічних творів, скульптур і живопису епохи Відродження, як приклад класичних пропорцій людського тіла, повернення до античних ідеалів гармонії, пропорції та раціональності, анатомічної точності у зображеннях людини дає змогу простежити, яким чином анатомічні структури трансформуються у художню форму, а також, як м'язова напруга, положення тіла впливають на силует і ритміку фігури [9, с. 148].

Ефективним засобом вивчення пластичної анатомії буде аналіз анатомічних рисунків митців періоду Високого Відродження та їх порівняння з сучасними анатомічними схемами, натурними постановками та зображеннями людини. Це сприятиме розвитку у студентів аналітичного, об'ємно-просторового мислення, навичок візуального спостереження та здатності розуміти конструктивно-анатомічну будову тіла людини.

Особливу цінність мають анатомічні дослідження Леонардо да Вінчі – живописця, анатома, математика, винахідника, архітектора, які можуть бути використані як приклад. Незважаючи на те, що митець жив більше 400 років тому, і наука з приходом тривимірних і цифрових технологій за цей час просунулася на багато кроків вперед, низка вчених, зокрема, Пітер Абрамс, професор клінічної анатомії університету міста Варвік в Англії, стверджують, що ескізи Леонардо да Вінчі досить точні і мало чим відрізняються від робіт сучасних художників, що досліджують анатомію людини [1].

Леонардо да Вінчі ретельно вивчав організм людини і тварини у різні періоди їх життя, точно змалював форми і пропорції людського скелета, виявив згин хребетного стовпа, нахил крижової кістки, нахил і згин ребер тощо. Він вперше створив вірну класифікацію м'язів за величиною, формою

і характером сухожилля та їх закріпленням на скелеті, його дослідження є початком онтогенетичного і порівняльно-анатомічного напрямку у вивченні анатомії людини і тварин. Леонардо да Вінчі, на основі власних практичних досліджень (розтинів) створив серію анатомічних рисунків, які поєднують візуальну точність із анатомічним розумінням, шукаючи закономірне та спільне в анатомії людини. Його анатомічні студії м'язів, кісткової системи та пропорцій стали джерелом знань для образотворчого мистецтва на багато поколінь вперед [1].

Копіювання анатомічних малюнків та начерків Леонардо да Вінчі допоможе студентам-художникам сформуванню цілісного розуміння взаємозв'язку кісткової основи, м'язової системи та зовнішніх форм тіла. Важливо, щоб вони сприймали роботи як джерело для своїх майбутніх нових досліджень, на їх основі аналізували закономірності та спільності в розумінні пластичної анатомії людини. Варто нагадувати студентам, що, наприклад, тканини серця Леонардо да Вінчі промальовував з точністю до волокон – саме так потрібно намагатися вести роботу з анатомічних малюнків і студентам, ретельно зображуючи будь-які м'язи, особливо, якщо вони перебувають у русі. Копіювання анатомічних малюнків Леонардо да Вінчі є важливим навчальним методом для глибокого розуміння будови людського тіла та його пластики. Мета такого копіювання – не механічне відтворення зображення, а аналітичне вивчення форми, структури та логіки побудови тіла. Малюнки Леонардо слід копіювати уважно, лінія за лінією, працюючи усвідомлено, намагаючись зрозуміти, чому форма побудована саме так. Важливо аналізувати, які кістки й м'язи лежать в основі кожного об'єму. Перед деталізацією необхідно намітити загальну конструкцію фігури: вісь тіла, пропорції, великі маси. Під час роботи бажано підписувати основні м'язи, кістки та суглоби. Це допомагає поєднати зорову інформацію з теоретичними знаннями та краще запам'ятати матеріал. Після копіювання корисно співставляти малюнок з анатомічними атласами, гіпсовими моделями або

власним тілом перед дзеркалом, щоб краще зрозуміти функцію й рух форм. Навчальне копіювання має дослідницький характер. Допускаються виправлення, уточнення, повторні побудови – головне, щоб малюнок відображав розуміння анатомії.

Також, у дослідженні педагогічного потенціалу творів мистецтва епохи Відродження у вивченні пластичної анатомії здобувачами ЗВО мистецького профілю не можна оминути і творчість ще одного титана епохи Високого Відродження – Мікеланджело Буонаротті – скульптора, живописця, архітектора та інженера. Його твори – скульптури «Давид», «Мойсей», «Вах», «Вечір», «Ранок», «Вечір», «Раб, що вмирає» та «Раб, що рве пута» та інші твори, що є еталоном точної передачі пластичної анатомії людини в різних рухах та ракурсах, класичних пропорцій людського тіла, варто використовувати для анатомічних малюнків студентів-художників. Студенти можуть виконувати аналітичні замальовки, виділяючи окремі м'язи та їх скорочення, аналізуючи будову великих і малих м'язових груп; м'язи в стані спокою та руху; їх взаємодію в русі та напрузі. Аналітичне вивчення динаміки людського тіла, які Мікеланджело майстерно використовував у своїх творах допоможе зрозуміти анатомію тіла людини, простежити, як змінюється форма м'язів залежно від опори та навчитися передавати баланс і рух у статичній фігурі [6, с. 7]. У творах Мікеланджело анатомія часто не фотографічна, а пластично узагальнена. Копіювання фрагментів творів скульптора дозволяє студентам зрозуміти, яким чином митець переходить від суто анатомічної схеми до художнього образу; виділення головних об'ємів фігури людини та, як приклад, розуміння підпорядкування деталей цілісній формі, а також розвинути окомір, розуміння рельєфу та пластики тіла.

Ефективним, на нашу думку буде є методи порівняння скульптур Мікеланджело з живою моделлю та аналіз відмінностей між реальною анатомією та творчою інтерпретацією. Це допоможе студентам зрозуміти, коли і навіщо художник відступає від точності заради виразності. Цікаво буде

вивчати емоції образів Мікеланджело через тіло, адже митець вмів віртуозно передати напруження, драму, внутрішню силу людини в такому складному художньому матеріалі, як мармур. Скульптури «Раб, що вмирає» та «Раб, що рве пута» дадуть змогу студентам-художникам досліджувати зв'язок між анатомією і психологічним станом, навчитися виражати емоцію через позу та м'язову напругу.

Вивчати скелетну та м'язову системи людини у найдрібніших подробицях допоможе студентам-художникам застосування інноваційних технологій інтерактивного навчання, віртуальної та доповненої реальності (VR, AR), 3D-друку та анатомічних 3D-моделей, 3D-атласів. Так, завдяки віртуальним екскурсіям відомими музеями та галереями світу студенти можуть краще роздивитися твори митців епохи Відродження, ніж на фото чи репродукціях, а доповнена реальність AR дала б змогу побачити скульптури в об'ємі та просторі; «накладати» скелет, м'язи та сухожилля поверх скульптурних творів. Це допоможе студенту краще побачити які м'язи формують позу, ракурс, рух фігури людини та зрозуміти, чому певні м'язи напружені або розслаблені, а це, в свою чергу, допоможе легше аналізувати анатомічну будову фігури. Наприклад, при наведенні планшета на репродукцію скульптури «Давид» Мікеланджело, за допомогою розробленої програми доповненої реальності, можна було б побачити, як працюють дельтоподібний та інші м'язи руки при її підніманні. VR та AR дозволяє відтворювати рух із зафіксованої пози скульптури; показувати, як фігура «прийшла» в цю позу; вивчати принципи балансу, опори та ваги тіла, якими віртуозно володіли митці епохи Відродження. Користувач програми може обертати 3D-моделі скульптур, приховувати або відкривати шари (скелет, м'язи, сухожилля); натискати, наприклад, на м'яз і читати, як він зображений у конкретному творі мистецтва, отримувати підказки, пов'язані з конкретними деталями скульптури чи зображення. Це може стати

допомогою у вивченні пластичної анатомії студентами-художниками, що значно покращить запам'ятовування та розуміння основних термінів пластичної анатомії.

Корисними в цьому руслі будуть анатомічні рисунки студентів, де на аркуші паперу поряд розташовуватимуться і частини тіла людини, і, відповідно анатомічні рисунки цих частин – скелетна і м'язова. Таке виконання дозволяє краще зрозуміти анатомію людини, «бачити» і «відчувати» під шкірою людини внутрішню будову тіла, привчить студентів-художників шукати вдале компонування на форматі всіх елементів зображення людини. Найкращі малюнки (методичний фонд) повинні відбиратися і поповнювати методичний фонд дисципліни. Прикладом може слугувати анатомічна колекція, зібрана викладачами Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури (НАОМА) у Києві і яка є однією з найбільших в Україні (понад 300 анатомічних препаратів) [9, с. 45].

Висновки. Епоха Відродження ознаменувалася принципово новим підходом до зображення людського тіла, а твори митців цієї епохи – не лише шедеврами мистецтва, а й джерелом знань, зокрема пластичної анатомії. Вони навчають студентів бачити тіло людини як цілісну, живу систему форм, де анатомічна точність служить художній ідеї. Поєднання традиційних теоретичних і практичних методів навчання пластичній анатомії, застосування інноваційних методів – доповненої, віртуальної реальності, 3D-моделей, 3D-атласів з анатомії дозволяє підвищити якість вищої освіти, зацікавити здобувачів освіти у вивченні дисципліни. Цей процес повинен відбуватися шляхом активного впровадження новаторських підходів та має охоплювати весь навчальний процес, що спрямований для досягнення кращих освітніх результатів. Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на удосконалення процесу вивчення студентами-художниками пластичної анатомії людини шляхом вивчення творів мистецтв інших, не менш знакових в історії мистецтва періодів.

Література:

- Анатомічні малюнки Леонардо да Вінчі, які досі зберігають безліч таємниць. URL: <https://www.hroniky.com/news/view/13068-anatomiczni-maliunky-leonardo-da-vinchi-iaki-> (дата звернення: 12.01.2026)
2. Bammes G. *Anatomie. Wir zeichnen den Menschen*. Berlin : Volk und Wissen, 1989. 309 p.
  3. Веремчук В. С., Долгих В. О. Основи пластичної анатомії та малюнка. Київ, Приватна школа, 2012. 330 с.
  4. Ган Н. С. Курс пластичної анатомії людини. Київ : Мистецтво, 1965. 69 с. 65.
  5. Ghosh S. K. The evolution of epistemological methodologies in anatomy: From antiquity to modern times. *Anatomical record* (Hoboken, N.J. : 2007). 2022. 305 (4). 803–817.
  6. А. С. Головацький, В. Г. Черкасов. *Анатомія людини*. Вінниця, 2013. Т. 1. С. 8–6.
  7. Duval Mathias. *Précis danatomie à l'usage des artistes*. Paris. A. Quantin, 1881. p. 346.
  8. Comar P. *Figures du corps. Une leçon d'anatomie à l'école des beauxarts [...réalisé à l'occasion de l'exposition Figures du corps présentée à l'École nationale supérieure des beauxarts de Paris du 21 Octobre 2008 au 4 Janvier 2009]*. Paris: Academy Edition, 2008. 514 p.
  9. Мельничук А. І. Анатомічна колекція кабінету пластичної анатомії Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2022. Вип. 18(1). С. 43–49.
  10. Наталуха І. М., Свистунова А. С. Анатомія як важливий аспект стилізації. *Матеріально-художня культура: проблеми теорії та практики. Збірник статей Всеукраїнської науково-практичної конференції за підсумками роботи у 2011-2012 р. ХДАДМ*. Харків, 2012. 156 с.
  11. Рогоженко О. Пластична анатомія у контексті розвитку сучасної вітчизняної образотворчості. *МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія*. 2012. Вип. 8. С. 279–306.
  12. Соловйов О. М., Смирнов Г. Б., Алексеева С. С. *Навчальний рисунок*. Київ : Образотворче мистецтво і музична література, 1956. 225 с.
  13. Трубнікова Л., Свінар'ов В. Пластична анатомія як складова рисунка. *Українська академія мистецтв : збірник дослідницьких та науково-методичних праць*. Київ, 2017. Вип. 26. 56 с.
  14. Яковенко А. Значення пластичної анатомії у формуванні фахової майстерності художників та дизайнерів НАОМА. *Народознавчі зошити*. 2025. № 6 (186). С. 1574–1579.

References:

1. Anatomichni maliunky Leonardo da Vinci, yaki dosi zberihaiut bezlich taiemnyts. Retrieved from: <https://www.hroniky.com/news/view/13068-anatomiczni-maliunky-leonardo-da-vinchi-iaki-> (date of application: 12.01.2026)
2. Bammes, G. (1989). *Anatomie. Wir zeichnen den Menschen*. [Anatomy. We draw people]. Berlin, Volk und Wissen, p. 309 [in Deutsche].
3. Veremchuk, V. S. & Dolhikh, V. O. *Osnovy plastychnoi anatomii ta maliunka*. [Basics of plastic anatomy and drawing]. Kyiv, Pryvatna shkola, 2012. 330 s. [in Ukrainian]
4. Han, N. C. (1965). *Kurs plastychnoi anatomii liudyny*. [Course of plastic human anatomy]. Kyiv. Art, p. 96 [in Ukrainian].
5. Ghosh, S. K. (2022). The evolution of epistemological methodologies in anatomy : From antiquity to modern times. *Anatomical record* (Hoboken, N. J. : 2007), 305 (4), 803–817.
6. A. S. Holovatskyi, & V. H. Cherkasov. *Anatomiiia liudyny*. [Human anatomy]. Vinnytsia, 2013, 1, 8–6 [in Ukrainian].
7. Duval Mathias. (1881). *Précis danatomie à l'usage des artistes*. [Anatomy for use by artists]. Paris. A. Quantin, 1881, 346 [in French].
8. Comar, P. (2008). *Figures du corps. Une leçon d'anatomie à l'école des beauxarts [...réalisé à l'occasion de l'exposition Figures du corps présentée à l'École nationale supérieure des beaux-arts de Paris du 21 octobre 2008 au 4 janvier 2009]*. Paris: Academy Edition, 514 p.
9. Melnychuk, A. I. (2025). *Terminolohichne pole poniattia «plastychna anatomiiia»: yoho sut ta aspekty teoretychnoho i praktychnoho znachennia v istorychnii henezi*. [The terminological field of the concept of «plastic anatomy»: its essence and aspects of theoretical and practical significance in the historical genesis]. *Narodознавчи zoshyty*, 1 (181), 145–158. [in Ukrainian].
10. Natalukha, Y. M. & Svystunova, A. S. (2012). *Anatomiiia yak vazhlyvyi aspekt stylizatsii. Materialno-khudozhnia kultura: problemy teorii ta praktyky* [Anatomy as an important aspect of styling. Material and artistic culture: problems of theory and practice]. *Zbirnyk statei Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii za pidsumkami roboty u 2011-2012 r. KhDADM*. Kharkiv, 156 s. [in Ukrainian].

11. Rogotchenko, O. (2012). Plastic Anatomy in the Context of the Development of Contemporary Domestic Fine Art. *MIST: Art, History, Modernity, Theory*, 8, 279-306 [in Ukrainian].
12. Soloviov, O. M., Smyrnov, H. B. & Alieksieieva, S. S. (1956). *Navchalnyi rysunok*. [Educational drawing]. Kyiv : *Obrazotvorche mystetstvo i muzychna literatura*, 225 [in Ukrainian].
13. Trubnikova L. & Svinarov V. (2025). *Plastychna anatomiia yak skladova rysunka*. [Plastic anatomy as a component of drawing]. *Ukrainian Academy of Arts: dosl. ta nauk.-metod. prats. Vyp. 26*. Kyiv, p. 56 [in Ukrainian].
14. Yakovenko A. (2025). *Znachennia plastychnoi anatomii u formuvanni fakhovoi maisternosti khudozhnykiv ta dyzaineriv NAOMA*. [The value of plastic anatomy in the formation of professional skills of artists and designers of the NAFAA]. *Narodoznavchi zoshyty*, 6 (186), 1574-1579 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 27.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 19.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.04.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)